מירנדלה (אמא לא יהודייה), דפנה (עושה פיפי במיטה)

2.6.05

גלריה - עיתון הארץ

גילרמן דנה

התחושה העיקרית בתערוכה "לינה משותפת: קבוצה וקיבוץ בתודעה הישראלית", שתיפתח מחר בביתן הלנה רובינשטיין, היא שאין בה חיים, אלא מכניזציה של חיים. הדמויות שמוצגות במיצבים השונים נראות כפרטים בתוך מנגנון, כחלק מפס ייצור. אפשר לראות את זה כמעט בכל אחד מ-23 המיצבים המרשימים והנוגעים ללב שבתערוכה: בבובות של הילה בן ארי, שמשוכפלות על הקיר וגם מחוברות לטפטפות שהופכות אותן למעין גידולים חקלאיים; במיצב של דרורה דומיני, שבו היא מלבישה גופיות של בנים ושל בנות על עשרות קופסאות קרטון; בעשרות הבובות שעיניהן מכוסות בד שחור במיצב של אדוה דרורי; בשורת מגבות המטבח של עידית ללבי גבאי; ובקבוצת שחקניות הכדורעף במיצב של תמר הורוביץ.

אותה אילמות באה לידי ביטוי באופן מובהק במיצב של זיו בן דב, שיצק פסל גדל ממדים מקבוצה של שישה אנשים שמחוברים זה לזה. הבעת פניהם, כמו תנוחת ההתכנסות של גופם, משדרת מצוקה. האמנית היחידה שעבודתה עוסקת ביחיד היא אפרת נתן. נתן מציגה מיטת תינוק לבנה וריקה, זוהרת על רקע מרחב שחור, אין-סופי. "אחד הדברים שעלו תוך כדי עבודה עם אמנים שנולדו בקיבוץ לתוך הלינה המשותפת היה הקושי לייצר דימוי אחד", אומרת האוצרת טלי תמיר. "חוץ מאפרת נתן, שהולכת נגד התזה, אצל כל האמנים הדימוי משתכפל ויוצר סדרה". התערוכה משקפת את נקודת מבטם של ילדים שנולדו ובגרו בקיבוץ. חלל הכניסה מעוצב כבית ילדים (עיצוב: חגי תמיר). כל אחד מאותם ילדים-אמנים מביע בדרכו את המצוקה של היותו חלק מקבוצה, את העדר הפרטיות ואת החובה להיות כמו כולם. כל אלה באים לידי ביטוי בציורי המקלחות המשותפות של שולה קובו, שבהם מנסים חלק מהילדים להסתיר את גופם. נועה רז מלמד מציגה בעבודת וידיאו את הצורך לשדר תמיד שמחה. היא מחברת בובה לידה, מושכת בפלסטר שמחובר לקצות פיה וכך מאלצת את הבובה לחייך כל הזמן. סדרת הציורים של יוחאי בר און מטפלת בילד החריג בקבוצה, שאינו מוצא בה את מקומו. במיצב הצבעוני של דינה הופמן יש אובייקט שמזכיר לוח מודעות ועליו תלויים עשרות שמות של ילדים. משפטים כגון "הבת של התימנייה", "מירנדלה בת כמעט שש (אמא לא יהודייה)" או "דפנה בת חמש וקצת (עושה פיפי ב מיטה)" שימשו סימני היכר. הם נלחשו מאחורי הגב ומאוחר יותר נהפכו לזיכרונות כואבים. במפתיע, אף אחת מהעבודות לא נוגעת באופן ישיר ביחסים עם ההורים ובעיקר בהעדרם. יעל יודקוביק היא האמנית הכמעט יחידה שקבוצת ההתייחסות שלה היא המשפחה. המיצב שלה כולל חמישה זוגות אופניים מכוסים בבגדים ובבדים: אופני האב נמצאים בראש, קצת מאחוריו אופני האם ומאחוריהם מדווחים הילדים.

תמיר מדגישה שהתערוכה אינה ביקורתית, ו"אינה מבקשת להאשים או להפליל אף גורם במערכת החינוך הקיבוצית", ולמרות זאת עולה ממנה תחושה קשה, בעיקר של בדידות. התערוכה תלווה בקטלוג, באתר אינטרנט, מפגשי רב שיח וסדרת הרצאות בסינמטק תל אביב על הקיבוץ והקבוצה בקולנוע הישראלי .

פורסם בתאריך-02/06/2005